

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

12 травня 2015 року

м. Київ

№ 312

**Про затвердження Змін до Інструкції
про порядок регулювання діяльності банків в Україні**

Відповідно до статей 7, 15, 55, 56, 58 Закону України “Про Національний банк України”, статей 4, 44, 52, 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою підвищення ефективності та забезпечення стабільної діяльності банків України Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Зміни до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 року за № 841/6032, зі змінами (далі – Зміни), що додаються.

2. Департаменту методології (Іваненко Н. В.) довести зміст цієї постанови до відома банків України для використання в роботі.

3. Постанова набирає чинності через 31 день із дня її офіційного опублікування, крім:

підпункту 2 пункту 4 та абзаців першого – дев’ятого, дванадцятого, тринадцятого, п’ятнадцятого – сімнадцятого пункту 8 Змін, які набирають чинності з 01 січня 2019 року;

підпункту 3 пункту 4 та абзаців десятого, одинадцятого пункту 8 Змін, які набирають чинності з 01 січня 2020 року.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на першого заступника Голови Національного банку України Писарука О. В.

В. о. Голови

О. В. Писарук

Інд. 22-01

Зміни до Інструкції про порядок регулювання
діяльності банків в Україні

1. У розділі I:

розділ після абзацу шостого доповнити новим абзацом сьомим такого змісту:

“достатності основного капіталу (НЗ)”.

У зв'язку з цим абзаци сьомий – двадцять четвертий уважати відповідно абзацами восьмим – двадцять п'ятим;

абзац п'ятнадцятий викласти в такій редакції:

“максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)”;

абзац шістнадцятий виключити.

У зв'язку з цим абзаци сімнадцятий – двадцять п'ятий уважати відповідно абзацами шістнадцятим – двадцять четвертим;

розділ після абзацу вісімнадцятого доповнити двома новими абзацами дев'ятнадцятим, двадцятим такого змісту:

“З метою підвищення стійкості банків у період фінансової та економічної нестабільності, створення ними запасу капіталу для підвищення спроможності протистояти ризикам Національний банк встановлює вимоги щодо формування банками буферів капіталу, а саме: буфера запасу (консервації) капіталу та контрциклічного буфера.

Для системно важливих банків Національний банк також установлює вимоги щодо формування буфера системної важливості”.

У зв'язку з цим абзаци дев'ятнадцятий – двадцять четвертий уважати відповідно абзацами двадцять першим – двадцять шостим.

абзац двадцять перший після літери та цифри “Н8” доповнити літерою та цифрою “Н9”;

в абзаці двадцять другому літери та цифри “Н9, Н10” виключити;

у другому реченні абзацу двадцять третього літери та цифри “Н9, Н10” виключити.

2. Підпункти “г” – “д” пункту 1.7 глави 1 розділу II виключити.

У зв’язку з цим підпункти “е” – “з” уважати відповідно підпунктами “г” – “е”.

3. У розділі III:

1) пункт 2.3 глави 2 викласти в такій редакції:

“2.3. Визначення пов’язаних з Інвестором осіб банк здійснює згідно зі статтею 52 Закону України “Про банки і банківську діяльність”;

2) пункт 3.10 глави 3 викласти в такій редакції:

“3.10. На період чинності укладеної угоди (до часу погашення облігації) сукупний обсяг вимог банку-боржника до пов’язаних з Інвестором осіб та/або наданих банком-боржником фінансових/майнових зобов’язань щодо пов’язаних з Інвестором осіб не може перевищувати п’яти відсотків регулятивного капіталу банку”;

3) у главі 5:

пункт 5.9 виключити.

У зв’язку з цим пункти 5.10, 5.11 уважати відповідно пунктами 5.9, 5.10; в абзаці другому пункту 5.10 слова “групи”, “/статутного” виключити.

4. У розділі IV:

1) у главі 1:

в абзаці четвертому пункту 1.2 слова та цифри “пунктів 2.5 – 2.7 глави 2, пунктів 4.5 – 4.7 глави 4” замінити словами та цифрами “пунктів 2.5, 2.6 глави 2, пунктів 5, 6 глави 4”;

в абзаці другому пункту 1.4 літеру “е” замінити літерою “г”;

2) доповнити розділ новою главою 2 такого змісту:

“Глава 2. Норматив достатності основного капіталу (НЗ)

1. Норматив достатності основного капіталу (НЗ) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов’язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику (далі – загальний обсяг ризику).

2. Основний капітал визначається відповідно до пункту 1.3 з урахуванням підпункту “в” пункту 1.4 глави 1 розділу II цієї Інструкції.

Загальний обсяг ризику визначається відповідно до пунктів 1.2 – 1.4 глави 1 цього розділу.

3. Нормативне значення нормативу НЗ має бути не менше ніж 7 відсотків”.

3) доповнити розділ новою главою 3 такого змісту:

“Глава 3. Буфери капіталу

1. Банк формує буфери капіталу, а саме: буфер запасу (консервації) капіталу, контрциклічний буфер.

Банк формує буфери капіталу понад нормативне значення нормативу достатності основного капіталу (НЗ).

2. Буфер запасу (консервації) капіталу розраховується від загального обсягу ризику.

Банк формує буфер запасу (консервації) капіталу починаючи з:

01 січня 2020 року – у розмірі 0,625 відсотка;

01 січня 2021 року – у розмірі 1,25 відсотка;

01 січня 2022 року – у розмірі 1,875 відсотка;

01 січня 2023 року – у розмірі 2,5 відсотка.

3. Контрциклічний буфер капіталу розраховується від загального обсягу ризику в розмірі 0 – 2,5 відсотка.

Розмір контрциклічного буфера капіталу встановлюється за рішенням Правління Національного банку в разі значної кредитної активності банків із урахуванням ризиків, пов'язаних із надмірним зростанням кредитування. Зазначена інформація завчасно розміщується на сторінці Офіційного інтернет-представництва Національного банку та має містити відомості, зокрема щодо розміру буфера, дати запровадження буфера в установленому розмірі”.

5. У розділі VI:

1) у главі 1:

пункти 1.2 – 1.4 викласти в такій редакції:

“1.2. Банки зобов'язані мати ефективну політику та процедури своєчасного виявлення, розрахунку, оцінки, моніторингу, контролю та управління кредитним ризиком, у тому числі за операціями з пов'язаними з банком особами, а також великими ризиками щодо одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів, пов'язаних з банком осіб. Ці політика та процедури мають охоплювати весь цикл кредитування, який включає видачу кредиту, оцінку кредиту, а також здійснення управління кредитним та інвестиційним портфелем.

1.3. Банк зобов'язаний забезпечити здійснення належного контролю за операціями з пов'язаними з банком особами.

Банк визначає пов'язаних з банком осіб згідно зі статтею 52 Закону України “Про банки і банківську діяльність”.

1.4. Рішення про надання банком кредиту, позики, гарантії чи поручительства пов'язаним з банком особам у сумі, що перевищує 1 відсоток від регулятивного капіталу банку (фізичній особі) або 3 відсотки від регулятивного капіталу банку (юридичній особі), має прийматися правлінням або радою банку шляхом таємного голосування більшістю у 2/3 голосів за присутності щонайменше половини членів цього органу без участі зацікавленої особи”;

главу після пункту 1.4 доповнити новим пунктом 1.5 такого змісту:

“1.5. Банку забороняється надавати кредити будь-якій особі для погашення цією особою будь-яких зобов'язань перед пов'язаною з банком особою; придбання активів пов'язаної з банком особи, за винятком продукції, що виробляється цією особою; придбання цінних паперів, розміщених чи підписаних пов'язаною з банком особою.

Банку забороняється опосередковано здійснювати кредитні операції з пов'язаними з банком особами, у тому числі розміщувати кошти в іншому банку для кредитування цим банком пов'язаних з банком осіб”.

У зв'язку з цим пункти 1.5 – 1.16 уважати відповідно пунктами 1.6 – 1.17;

у підпункті “е” пункту 1.9 слова, літери та цифри “підпунктах “а” – “г” пункту 1.10 цієї глави” замінити словами та цифрами “пунктах 1 – 3, 5, 6 частини першої статті 52 Закону України “Про банки і банківську діяльність”;

пункти 1.10 – 1.13 виключити.

У зв'язку з цим пункти 1.14 – 1.17 уважати відповідно пунктами 1.10 – 1.13;

пункт 1.11 виключити.

У зв'язку з цим пункти 1.12, 1.13 уважати відповідно пунктами 1.11, 1.12;

2) у главі 2:

у пункті 2.2 слова, літери та цифри “невідкоригованого на суму перевищення нормативів Н7 та Н9” виключити;

в абзаці шостому підпункту “б” пункту 2.3 слова та цифри “(крім вкладень у статутні капітали інших банків та установ, на суму яких зменшено регулятивний капітал згідно з пунктом 1.7 розділу II цієї Інструкції)” виключити;

абзац перший пункту 2.5 викласти в такій редакції:

“2.5. Банк, який дотримується нормативів капіталу, під час розрахунку нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) має право зменшувати загальний обсяг кредитного ризику на суму забезпечення (але не більше ніж основна сума боргу за окремою операцією) у разі:”;

пункт 2.6 виключити.

У зв'язку з цим пункти 2.7 – 2.11 уважати відповідно пунктами 2.6 – 2.10;

абзаци перший та другий пункту 2.6 викласти в такій редакції:

“2.6. У день зменшення загального обсягу кредитного ризику на суму забезпечення, що відповідає вимогам пункту 2.5 цієї глави, банк зобов'язаний:

відобразити інформацію в відповідному файлі, який використовується для розрахунку нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)”;

у пункті 2.7:

в абзаці першому слово та цифри “пунктами 2.6, 2.7” замінити словом та цифрами “пунктом 2.6”;

абзац третій виключити;

пункт 2.10 виключити;

3) у главі 3:

пункт 3.2 після слів “групу пов’язаних контрагентів” та “групи пов’язаних контрагентів” доповнити словами “усіх пов’язаних з банком осіб”;

абзац перший пункту 3.3 викласти в такій редакції:

“3.3. Норматив великих кредитних ризиків визначається як співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків, наданих банком щодо всіх контрагентів, груп пов’язаних контрагентів, усіх пов’язаних з банком осіб, до регулятивного капіталу банку”;

абзац перший пункту 3.4 викласти в такій редакції:

“3.4. До вимог банку щодо контрагента, групи пов’язаних контрагентів, пов’язаних з банком осіб включаються:”;

абзац перший пункту 3.5 викласти в такій редакції:

“3.5. До фінансових зобов’язань, наданих банком щодо контрагента, групи пов’язаних контрагентів, пов’язаних з банком осіб, включаються:”;

пункт 3.7 викласти в такій редакції:

“3.7. Банк може враховувати норми пунктів 2.5, 2.6 глави 2 та 5, 6 глави 4 цього розділу під час визначення обсягу кредитного ризику контрагента, групи пов’язаних контрагентів, пов’язаних з банком осіб під час розрахунку нормативу великих кредитних ризиків (Н8)”;

4) главу 4 викласти в такій редакції:

“Глава 4. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов’язаними з банком особами (Н9)

1. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов’язаними з банком особами (далі – норматив Н9) установлюється для обмеження ризику операцій з пов’язаними з банком особами, зменшення негативного впливу операцій з пов’язаними з банком особами на діяльність банку.

2. Норматив Н9 визначається як співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов’язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов’язань, наданих банком щодо пов’язаних з банком осіб, до регулятивного капіталу банку.

3. До вимог банку щодо пов’язаних з банком осіб включаються:

1) строкові депозити, що розміщені в інших банках;

2) заборгованість за кредитами;

3) прострочена заборгованість за кредитами/депозитами, заборгованість за простроченими нарахованими доходами;

4) дебіторська заборгованість та заборгованість за простроченими нарахованими доходами;

5) заборгованість (у тому числі прострочена) за факторинговими операціями, фінансовим лізингом, урахованими векселями, борговими цінними паперами, прострочені нараховані доходи за ними;

б) акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком;

7) кошти банків у розрахунках.

4. До фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних з банком осіб, включаються:

1) гарантії, поручительства, акредитиви, авалі та акцепти, що надані банком;

2) зобов'язання з кредитування, що надані банком.

5. Банк, який дотримується нормативів капіталу, під час розрахунку нормативу Н9 має право зменшувати загальний обсяг кредитного ризику на суму забезпечення (але не більше ніж основна сума боргу за окремою операцією) у разі:

1) забезпечення кредиту безумовним зобов'язанням за умови, що це зобов'язання було надане безпосередньо на користь банку Міжнародним банком реконструкції та розвитку чи Європейським банком реконструкції та розвитку, чи Міжнародною фінансовою корпорацією;

2) грошового покриття кредиту у вигляді застави майнових прав на грошові кошти пов'язаної з банком особи/майнового поручителя, що розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку-кредиторі.

Грошове покриття має бути надано у валюті, що відповідає валюті наданого кредиту або іншій вільно конвертованій валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04 лютого 1998 року № 34 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 02 жовтня 2002 року № 378, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 24 жовтня 2002 року за № 841/7129) (зі змінами).

Договір про заставу майнових прав на грошові кошти, укладений з пов'язаною з банком особою/майновим поручителем, має передбачати умови щодо передавання цих коштів в управління банку на весь строк дії кредитного договору (без права дострокового вилучення) та право банку стягувати кошти з їх рахунків на погашення цього боргу в разі невиконання пов'язаною з банком особою/майновим поручителем зобов'язань перед банком.

Розмір процентної ставки за депозитним договором, майнові права за яким передано банку для забезпечення боргу, не може перевищувати розміру процентної ставки за відповідним кредитним договором, укладеним з пов'язаною з банком особою.

6. У день зменшення загального обсягу кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами на суму забезпечення, що відповідає вимогам пункту 5 цієї глави, банк зобов'язаний:

1) відобразити інформацію в відповідному файлі, який використовується для розрахунку нормативу Н9;

2) надіслати електронною поштою письмове повідомлення територіальному управлінню Національного банку (структурному підрозділу центрального апарату Національного банку, що безпосередньо здійснює нагляд за діяльністю банку) із зазначенням інформації про документи, що підтверджують надання кредиту та отримання забезпечення, яке відповідає вимогам пункту 5 цієї глави.

7. У разі пролонгації кредитного договору для підтвердження наявності забезпечення, що відповідає вимогам пункту 5 цієї глави, за пролонгованим кредитом та права банку зменшувати загальний обсяг кредитного ризику на суму такого забезпечення під час розрахунку нормативу Н9 банк зобов'язаний здійснити заходи, визначені пунктом 6 цієї глави.

Структурний підрозділ Національного банку, що здійснює нагляд за діяльністю банку, здійснює контроль за наявністю підстав для зменшення банком загального обсягу кредитного ризику на суму забезпечення, що відповідає вимогам пункту 5 цієї глави, під час розрахунку нормативу Н9.

8. У разі консорціумного кредитування до розрахунку нормативу головного банку консорціуму включається лише та частина кредиту, що надана безпосередньо цим банком.

9. Нормативне значення нормативу Н9 не має перевищувати 25 відсотків”;

5) главу 5 виключити.

6. У главі 1 розділу VIII:

абзаци восьмий, дев'ятий пункту 1.3 замінити одним новим абзацом такого змісту:

“нормативу максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – у розмірі:”.

У зв'язку з цим абзаци десятий – дванадцятий уважати відповідно абзацами дев'ятим – одинадцятим;

абзац п'ятий пункту 1.4 викласти в такій редакції:

“нормативу максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – не більше ніж 20 відсотків”.

7. У розділі IX:

1) у пункті 1.2 глави 1:

в абзаці другому підпункту “а” слова, літери та цифри “кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10)” замінити словами, літерою та цифрою “кредитного ризику за операціями з пов’язаними з банком особами (Н9)”;

абзац другий підпункту “в” викласти в такій редакції:

“нормативи достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), достатності основного капіталу (Н3), поточної ліквідності (Н5), короткострокової ліквідності (Н6)”;

2) в абзацах другому, п’ятому, шостому пункту 4.2 глави 4 слова “інсайдерів банку” замінити словами “пов’язаних з банком осіб”.

8. Доповнити Інструкцію новим розділом такого змісту:

“Розділ X. Вимоги щодо діяльності системно важливих банків

1. Системно важливий банк здійснює свою діяльність відповідно до вимог законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку та цієї Інструкції.

2. Системно важливий банк зобов’язаний дотримуватися спеціальних значень таких економічних нормативів:

нормативів ліквідності, зокрема:

нормативу миттєвої ліквідності (Н4) – не менше ніж 30 відсотків;

нормативів кредитного ризику, зокрема:

максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – не більше ніж 20 відсотків.

Якщо системно важливий банк набув статусу спеціалізованого банку, то він має дотримуватися значень нормативів, установлених для спеціалізованих банків.

3. Системно важливий банк також формує буфер системної важливості, який розраховується від загального обсягу ризику.

Розмір буфера системної важливості визначається залежно від розміру показника системної важливості банку (що розраховується відповідно до Положення про порядок визначення системно важливих банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 25 грудня 2014 року № 863) у таких межах:

№ з/п	Категорія системно важливого банку	Розмір показника системної важливості банку, %	Розмір буфера системної важливості, %
1	2	3	4
1	1 категорія	менше 5	1
2	2 категорія	від 5 до 10	1,5
3	3 категорія	більше 10	2

4. Банк після отримання повідомлення Національного банку про набуття статусу системно важливого банку зобов'язаний з 01 січня наступного фінансового року дотримуватися спеціальних значень економічних нормативів, вимог щодо формування буфера системної важливості.

5. Банк після втрати статусу системно важливого банку має дотримуватися вимог, установлених цим розділом, протягом 12 місяців із дня втрати такого статусу.

6. Системно важливий банк з урахуванням напрямів своєї діяльності та притаманних йому ризиків розробляє план відновлення діяльності банку (далі – План відновлення) та подає його до Національного банку після отримання повідомлення про набуття статусу системно важливого банку. План відновлення затверджується правлінням та радою банку та має відповідати встановленим Національним банком вимогам.

7. Системно важливий банк протягом двох тижнів із дня проведення загальних зборів акціонерів надає Національному банку інформацію про розглянуті на зборах питання та прийняті щодо них рішення.

8. Рада системно важливого банку зобов'язана повідомити Національний банк про конфлікт інтересів щодо керівників банку протягом трьох робочих днів із дня його виявлення.

9. Системно важливий банк зобов'язаний повідомити Національний банк протягом трьох робочих днів із дня отримання повідомлення про відкриття провадження в судових справах, винесення рішень за якими може мати значний негативний вплив на репутацію банку та/або призвести до втрати активів у розмірі більше ніж один відсоток”.

Директор Департаменту методології

Н. В. Іваненко